

Manus: Innebörden i religions- och övertygelsefrihet - rätten att utöva sin religion eller övertygelse

Den andra kärnaspekten av religions- och övertygelsefrihet är friheten att uttrycka dina övertygelser genom undervisning, praktisk tillämpning, gudstjänster och efterlevnad. Detta kallas religions- och övertygelsefrihetens externa dimension. Till skillnad från rätten att hålla fast vid eller byta religion är rätten att utöva den inte absolut. Under vissa förhållanden kan rätten vara begränsad.

Att utöva innebär att uttrycka sin tro eller övertygelse i ord och handling. Internationell rätt om mänskliga rättigheter ger människor rätten att göra det offentligt eller privat. Ensamma eller tillsammans med andra.

Du har rätt att be enskilt och att utöva din religion eller övertygelse som en del av en gemenskap med gemensam gudstjänst och gemensamma traditioner.

Och den gemenskapen har också rättigheter – inte gentemot sina medlemmar utan rättigheter i förhållande till staten. En av de viktigaste av dessa är att staten måste se till att gemenskaper för religion och övertygelser som vill ha status som juridisk person får det, så att de kan inneha bankkonton, anställa personal, äga byggnader och driva institutioner.

Det finns många olika sätt för individer och grupper att utöva en religion eller övertygelse, och FN-experterna har gett många exempel på aktiviteter som är skyddade:

- Att mötas i gudstjänster, fira högtider och vilodagar
- Att bära religiös klädsel och följa speciella matregler
- Att ha platser för andakt och tillbedjan, för begravning, och att visa religiösa symboler
- Att delta i samhället, till exempel genom att bilda välgörenhetsorganisationer
- Att prata om och undervisa om en religion eller övertygelse och utbilda eller utse ledare
- och diskutera trosfrågor på nationell och internationell nivå.

Ni får också samla in frivilliga gåvor

Nu kanske du säger bra, det här är precis de rättigheter jag vill ha i min församling!

Det kan också hända att du blir orolig!

Hur är det med grupper som förtrycker och kontrollerar sina medlemmar eller främjar hat och våld mot andra? Är de fria att sprida och utöva sin övertygelse?

Jag skulle vilja ge två svar på detta:

Artikel 5 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter förbjuder användandet av en rättighet för att eliminera en annan. Så religions- och övertygelsefrihet ger varken staten, någon person eller grupp tillåtelse att förtrycka människor, uppmana till våld eller utföra våldshandlingar.

Naturligtvis finns det många regeringar och grupper som använder våld och förtryck. Men religions- och övertygelsefriheten ger dem ingen rätt att göra det. Tvärtom finns den till för att skydda dem som drabbas av förtryck och våld.

För det andra, även om rätten att ha eller byta religion eller övertygelse inte kan begränsas, kan rätten att utöva begränsas. Men artikel 18 gör gällande att detta endast får göras när följande fyra regler följs:

Begränsningen måste vara lagstiftad och nödvändig för att skydda andra människor. Den får inte vara diskriminerande och den måste vara proportionerlig i förhållande till det problem som den ska hantera.

Dessa regler är mycket viktiga. Utan dem kan regeringar begränsa alla grupper eller utövningar som de inte råkar gilla.

Begränsningar är tänkt att vara en sista utväg, inte ett verktyg för statlig kontroll. Tyvärr ignorerar många regeringar dessa regler, och det finns otaliga exempel på statliga brott mot rätten att utöva en religion.

Restriktiva lagar vid registrering är ett stort problem. Vissa regeringar kräver registrering och gör den till ett villkor för rätten att utöva en religion eller övertygelse. Detta är ett brott mot internationell lag. Registrering får ALDRIG vara en förutsättning för rätten att utöva.

Registrering bör enbart vara ett sätt att ge juridisk status till de grupper som önskar ha det.

Stater som förbjuder oregistrerad religiös verksamhet, har ofta även restriktiva lagar som begränsar grupperns möjlighet att registrera sig.

Oregistrerad religiös aktivitet är till exempel förbjuden i Kazakstan och många grupper har nekats registrering. Det är också olagligt att prata om religion med någon utanför sitt eget religiösa samfund och all religiös litteratur måste censureras före användning. Detta påverkar alla religiösa grupper.

Regeringar begränsa religiös verksamhet på en rad olika sätt. Vietnams regering använder sig av väggspråkrör för att förhindra Hòa Hảo-buddhister från att nå sin enda pagod. I Saudiarabien är offentlig icke-muslimsk gudstjänstverksamhet förbjuden, och ett antal gästarbetare har gripits och utvisats i samband med polisräder mot andaktsmöten. Och i vissa delar av Kina och Indonesien har myndigheterna rivit kyrkor.

Ryska lagar mot extremism förbjuder tusentals publikationer, där många presenterar fredligt religiösa övertygelser. Det är nästan omöjligt att ta reda på om en skrift är förbjuden, men innehav kan resultera i böter, frihetsberövande och verksamhetsförbud för religiösa samfund. Det råder även stränga lagar kring vilka religiösa övertygelser som får spridas, samt var och avvem.

I Frankrike försökte några borgmästare förbjuda burkini – en baddräkt som täcker hela kroppen utom ansiktet – på grundval av allmän ordning. Den lagen upphävdes av den högsta förvaltningsdomstolen, men ett förbud mot att bära kläder som täcker ansiktet är fortfarande i bruk. Och i flera europeiska länder, däribland Danmark, är kosher- och vissa former av halalslakt förbjuden.

Rätten att utöva sin religion begränsas i praktiken också av hur människor och grupper i samhället agerar. I en undersökning av över 5 000 judar i nio europeiska länder uppgav 22 procent att de inte bär religiösa kläder som kippa av rädsla för sin egen säkerhet. Och i flera länder har judiska kyrkogårdar skändats.

I länder som Egypten och Pakistan och i delar av Nigeria är människor rädda för att besöka heliga platser av fruktan för attacker av terrorgrupper som utför våldsdåd i islams namn. Medan gemensamma fredagsböner är omöjliga i vissa delar av Centralafrikanska republiken på grund av risken för milisattacker mot muslimer.

Sammanfattningsvis: Friheten att utöva religion eller övertygelse skyddar både enskilda och gruppers rätt att uttrycka sin tro eller övertygelse i ord och handling. Detta kan göras både privat och offentligt. Grunddokumenten om de mänskliga rättigheterna ger många exempel på de typer av handlingar som får skydd, och ett av de viktigaste skydden för grupper är rätten till status som juridisk person.

Rätten att utöva religion eller övertygelse kan begränsas, men endast om en strikt uppsättning regler följs som visar att begränsningen är laglig, nödvändig för att skydda andra människor, icke-diskriminerande och proportionerlig mot det problem den ska hantera.

Tyvärr är det många regeringar runt om i världen som inte följer dessa regler. Rätten att utöva religion eller övertygelse kränks av både regeringar och grupper i samhället.

I utbildningsmaterialet på hemsidan finner du mera information om rätten att utöva, inklusive texter från grunddokumenten om de mänskliga rättigheterna med hänvisningar till ämnet.